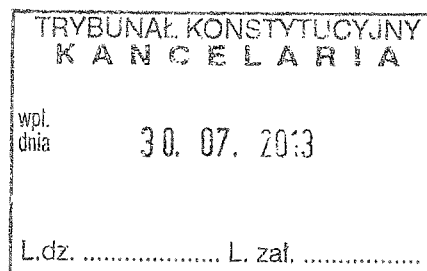

Warszawa, dnia 29 lipca 2013 r.

PG VIII TK 60/13

SK 29/13

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku z połączonymi skargami konstytucyjnymi M Ł., P
K., M G., M K., D D., P K., P P., M K.,
K H., D S., M Z., A W., B P., P W.,
K W., B S., B S. i A R. o stwierdzenie
niezgodności przepisu:

- 1) art. 9c ust. 2a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) w zakresie, w jakim nie umożliwia wniesienia skargi do sądu administracyjnego na decyzję o unieważnieniu egzaminu maturalnego – z art. 2 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 184 w związku z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 9c ust. 2a ustawy powołanej w punkcie 1 w związku z § 99 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania

uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562 ze zm.) w zakresie, w jakim nie umożliwia zaskarżenia decyzji wydanej w pierwszej instancji w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego – z art. 2 w związku z art. 78 w związku z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP;

3) art. 99 ust. 2 rozporządzenia powołanego w punkcie 2 w zakresie, w jakim nie gwarantuje dostępu do akt sprawy – z art. 2 w związku z art. 51 ust. 3 w związku z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP;

4) art. 99 ust. 2 rozporządzenia powołanego w punkcie 2 w zakresie, w jakim nie gwarantuje wysłuchania w przedmiocie zebranych informacji, będących podstawą decyzji o unieważnieniu egzaminu maturalnego – z art. 2 w związku z art. 51 ust. 4 w związku z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji

– na podstawie art. 33 w związku z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) –

przedstawiam następujące stanowisko:

postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym – ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Uzasadnienie

M Ł., P K., M G., M K., D D., P K.,
P P., M K., K H., D S., M Z., A W.,
B P., P W., K W., B S., B S. i A

R. (dalej: Skarżący) złożyli skargi konstytucyjne, w których wystąpili o stwierdzenie, że:

- 1) art. 9c ust. 2a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.; dalej: ustawa o systemie oświaty) w zakresie, w jakim nie umożliwia wniesienia skargi do sądu administracyjnego na decyzję o unieważnieniu egzaminu maturalnego, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 184 w związku z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 9c ust. 2a ustawy powołanej w punkcie 1 w związku z § 99 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562 ze zm.; dalej: rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania lub rozporządzenie) w zakresie, w jakim nie umożliwia zaskarżenia decyzji wydanej w pierwszej instancji w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 78 w związku z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP;
- 3) art. 99 ust. 2 rozporządzenia powołanego w punkcie 2 w zakresie, w jakim nie gwarantuje dostępu do akt sprawy, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 51 ust. 3 w związku z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji RP;
- 4) art. 99 ust. 2 rozporządzenia powołanego w punkcie 2 w zakresie, w jakim nie gwarantuje wysłuchania w przedmiocie zebranych informacji, będących podstawą decyzji o unieważnieniu egzaminu maturalnego jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 51 ust. 4 w związku z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji.

Liceum Ogólnokształcącego nr w O. W tych grupach znaleźli się wszyscy Skarżący. Podstawę unieważnienia egzaminu stanowił przepis paragrafu 99 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania. Informację o unieważnieniu egzaminu dyrektor OKE w Ł przekazał w formie listu do dyrektorów właściwych liceów, z prośbą o poinformowanie o niej zainteresowanych abiturientów.

Skarżący wnieśli odwołanie do Ministra Edukacji Narodowej, jako do organu wyższej instancji. Do dnia złożenia skargi do Trybunału Konstytucyjnego minister odwołań nie rozpatrzył.

Wobec braku reakcji Ministra Edukacji Narodowej, Skarżący wnieśli do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Ł (dalej: WSA w Ł) skargi na akt z zakresu administracji publicznej w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego z przeprowadzonego w dniu maja 2011 r. WSA w Ł rozpoznał sprawy Skarżących na posiedzeniach niejawnych, odbytych w dniach od do czerwca 2012 r., i odrębnymi postanowieniami wszystkie skargi odrzucił. W uzasadnieniach tych postanowień WSA w Ł stwierdził, że ocena w przedmiocie przerwania i unieważnienia egzaminu maturalnego wchodzi – na podstawie § 99 ust. 3 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania – w skład wyniku egzaminu. Dlatego skarga do sądu administracyjnego na tę ocenę jest niedopuszczalna na zasadzie art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty. Powyższy pogląd WSA w Ł oparł na stanowisku zaprezentowanym przez NSA w postanowieniu z dnia 20 czerwca 2012 r., sygn. I OSK 803/12 (wszystkie orzeczenia sądów administracyjnych powołane w niniejszym stanowisku są dostępne w Centralnej Bazie Orzeczeń NSA w Internecie na stronie <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/cbo/query>).

Na powyższe postanowienia Skarżący wnieśli skargi kasacyjne do NSA. Skargi te zostały oddalone wymienionymi wcześniej postanowieniami z dnia i listopada 2012 r. NSA w uzasadnieniach postanowień przychylił się do

poglądu, prezentowanego przez WSA w Ł w zaskarżonych postanowieniach, zgodnie z którym ocena procedury unieważnienia egzaminu maturalnego pozostaje poza kontrolą sądu administracyjnego z uwagi na wykładnię przepisu art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty pozwalającą przyjąć, że akt (czynność unieważnienia) jest elementem „wyniku” egzaminu maturalnego.

Art. 9c ustawy o systemie oświaty dotyczy m.in. zadań, jakie stoją przed okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi. Zaskarżony ust. 2a tego artykułu ma następujące brzmienie: „Wyniki sprawdzianu i egzaminów, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz egzaminów eksternistycznych, o których mowa w art. 10 ust. 1 i 3, są ostateczne i nie służy na nie skarga do sądu administracyjnego.”. Wśród egzaminów wymienionych w art. 9 ust. 1 ustawy o systemie oświaty jest zdawany przez Skarżących egzamin maturalny.

Paragraf 99 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania reguluje przypadki unieważnienia egzaminu. Ustęp 2 tego paragrafu stanowi, że: „W przypadku stwierdzenia podczas sprawdzania arkusza egzaminacyjnego niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych przez zdającego dyrektor komisji okręgowej, w porozumieniu z dyrektorem Komisji Centralnej, unieważnia część pisemną egzaminu maturalnego z danego przedmiotu tego zdającego.”.

Zdaniem Skarżących, w wyniku zastosowania przez WSA w Ł i przez NSA art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty doszło do naruszenia ich prawa do sądu, a w konsekwencji prawa do nauki, ochrony prawnej czci i dobrego imienia oraz decydowania o swoim życiu osobistym. Skarżący podnoszą, że utożsamianie przez sądy administracyjne rozstrzygnięcia o unieważnieniu egzaminu maturalnego z jego wynikiem narusza, wynikającą z art. 2 Konstytucji, zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, w tym zaufania do działalności władz publicznych. Procedura prowadząca do wydania

rozstrzygnięcia o unieważnieniu egzaminu musi spełniać standard sprawiedliwości proceduralnej i prawa do dobrej administracji, wywodzonego z art. 2 Konstytucji. Odmowa rozpoznania przez sądy skarg na decyzje dyrektora OKE w Ł prowadzi do naruszenia, określonego w art. 45 Konstytucji, prawa do sądu, przy czym artykuł ten w niniejszej sprawie musi być odczytywany w ścisłym związku z art. 184 Konstytucji.

Skarżący argumentują, że uzyskanie pozytywnego wyniku z egzaminu maturalnego warunkuje otrzymanie świadectwa dojrzałości, co umożliwia ubieganie się o przyjęcie na studia wyższe. Zamknięcie drogi do zaskarżenia decyzji o unieważnieniu egzaminu maturalnego w konsekwencji pozbawiło Skarżących możliwości eliminacji ewentualnej pomyłki egzaminatorów i uniemożliwiło kontynuowanie nauki na studiach wyższych. Prowadzi to do naruszenia prawa do nauki, wyrażonego w art. 70 ust. 1 Konstytucji.

Unieważnienie egzaminu uzasadnione zostało niesamodzielnym rozwiązaniem zadań w arkuszach z W opinii Skarżących, brak możliwości zaskarżenia rozstrzygnięcia w przedmiocie unieważnienia egzaminu narusza, ustanowione w art. 47 Konstytucji, prawo do ochrony prawnej czci i dobrego imienia oraz decydowania o życiu osobistym.

Kolejnym problemem konstytucyjnym, na który wskazują Skarżący, jest brak możliwości zaskarżenia decyzji o unieważnieniu egzaminu także w administracyjnym toku instancji. Taka sytuacja prawna, wynikająca z treści przepisów art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty oraz § 99 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania, oprócz naruszenia wymienionych poprzednio art. 2, art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji, narusza także zasadę wyrażoną w art. 78 ustawy zasadniczej. Prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji jest istotnym elementem sprawiedliwości proceduralnej. W ocenie Skarżących, skutkowało to

naruszeniem prawa do nauki oraz prawa do ochrony prawnej czci i dobrego imienia oraz decydowania o życiu osobistym.

Ostatnią kwestią sygnalizowaną w analizowanych skargach jest brak dostępu do akt postępowania w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego oraz brak możliwości wypowiedzenia się zainteresowanych zdających, co do zgromadzonych o nich informacji. W ocenie Skarżących, § 99 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania odnosi się do proceduralnych i techniczno – organizacyjnych aspektów przeprowadzenia egzaminu i w nim powinno być zagwarantowane prawo dostępu do akt oraz prawo do bycia wysłuchanym w przedmiocie informacji zebranych przez komisję egzaminacyjną. Obowiązująca treść zaskarżonego przepisu narusza art. 51 ust. 3 i ust. 4 Konstytucji, które powinny być odczytywane w związku z treścią zasady demokratycznego państwa prawnego, wyrażoną w art. 2 ustawy zasadniczej.

Brak dostępu do akt sprawy i możliwości wypowiedzenia się co do informacji zebranych przez komisję egzaminacyjną narusza – zdaniem Skarżących – prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, czci i dobrego imienia oraz decydowania o swoim życiu osobistym. Zostali oni bowiem pozbawieni możliwości przedstawienia swojego stanowiska, a także zwrócenia uwagi członków komisji egzaminacyjnej na dostrzeżone nieprawidłowości w toku gromadzenia materiałów mających stanowić podstawę rozstrzygnięcia. Naruszenie tych praw, jak i odczytywanych z treści normatywnej art. 2 Konstytucji standardów rzetelnego postępowania administracyjnego, doprowadziło także do naruszenia prawa do nauki, wynikającego z art. 70 ust. 1 ustawy zasadniczej.

Podniesiony przez Skarżących problem konstytucyjny odnosi się, w głównej mierze, do niemożności zaskarżenia decyzji dyrektora OKE w Ł o unieważnieniu egzaminu maturalnego. Brak tej możliwości jest wywodzony z

wykładni przepisu art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty dokonanej przez sądy administracyjne.

Ustawa o systemie oświaty nie zawiera legalnej definicji pojęcia „wynik egzaminu”. Artykuł 22 tej ustawy zawiera delegację dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia w drodze rozporządzenia warunków i sposobów oceniania z uwzględnieniem m.in. prawa ucznia do jawnej i umotywowanej oceny oraz możliwości unieważnienia egzaminu w przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów, jeżeli to naruszenie mogło mieć wpływ na wynik sprawdzianu lub egzaminu. W oparciu o przepisy rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania można ustalić zakres pojęcia „wynik egzaminu” użytego w ustawie o systemie oświaty.

Egzamin maturalny, będący formą oceny poziomu wykształcenia ogólnego, sprawdza wiadomości i umiejętności, ustalone w standardach wymagań będących podstawą do przeprowadzania egzaminu maturalnego. Jest on przeprowadzany dla absolwentów szkół ponadgimnazjalnych: liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających. Składa się z części ustnej, ocenianej w szkole, oraz z części pisemnej, ocenianej przez egzaminatorów wpisanych do ewidencji egzaminatorów prowadzonych przez okręgowe komisje egzaminacyjne (§ 53 i 54 rozporządzenia).

Za organizację i przebieg egzaminu maturalnego w danej szkole odpowiada przewodniczący zespołu egzaminacyjnego, którym jest dyrektor szkoły lub osoba wskazana przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej (dalej OKE). Do części ustnej egzaminu maturalnego zdający przystępuje w szkole, którą ukończył (z pewnymi wyjątkami określonymi w § 66 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania, nie mającymi jednak znaczenia dla opracowania niniejszego stanowiska).

Część ustną egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów przeprowadzają i oceniają przedmiotowe zespoły egzaminacyjne, które powołuje się z członków zespołu egzaminacyjnego. W skład zespołu przedmiotowego wchodzi nauczyciel danego przedmiotu wpisany do ewidencji egzaminatorów – jako przewodniczący oraz drugi nauczyciel danego przedmiotu – jako członek (§ 68 rozporządzenia).

Zespoły przedmiotowe ustalają wyniki części ustnej egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów. Ustalony przez zespół przedmiotowy wynik jest ostateczny (§ 77 rozporządzenia).

Przewodniczący zespołu egzaminacyjnego powołuje zespoły nadzorujące przebieg części pisemnej egzaminu maturalnego w poszczególnych salach egzaminacyjnych oraz wyznacza przewodniczących tych zespołów.

Przewodniczący zespołu nadzorującego kieruje pracą tego zespołu, a w szczególności odpowiada za prawidłowy przebieg części pisemnej egzaminu w danej sali egzaminacyjnej. W skład tych zespołów wchodzi co najmniej trzech nauczycieli, z tym że co najmniej jeden z nich jest zatrudniony w innej szkole lub w placówce (§ 81 rozporządzenia).

Po zakończeniu egzaminu maturalnego z danego przedmiotu lub po danej części egzaminu osoby wchodzące w skład zespołu nadzorującego zbierają od zdających wypełnione arkusze egzaminacyjne, w tym karty odpowiedzi. Po zapakowaniu do zwrotnych kopert i zaklejeniu, dokumenty te przekazuje się niezwłocznie przewodniczącemu zespołu egzaminacyjnego, który, po zakończeniu części pisemnej egzaminu maturalnego z danego przedmiotu, niezwłocznie przekazuje je OKE w sposób określony przez dyrektora tej komisji (§ 96 rozporządzenia).

Arkusze egzaminacyjne sprawdzają i oceniają egzaminatorzy wpisani do ewidencji egzaminatorów powołani przez dyrektora OKE. Stosują oni szczegółowe kryteria oceniania arkuszy egzaminacyjnych, opracowane przez Centralną Komisję Egzaminacyjną, dla egzaminu z danego przedmiotu.

Zgodnie z art. 9c ustawy o systemie oświaty, egzaminatorami są doświadczeni nauczyciele, posiadający odpowiednie kwalifikacje, staż pracy oraz ukończyli z wynikiem pozytywnym szkolenie dla kandydatów na egzaminatorów organizowane przez OKE, zakończone egzaminem ze znajomości zasad przeprowadzania oraz oceniania sprawdzianu i egzaminów. W każdej sesji egzaminacyjnej, przed przystąpieniem do sprawdzania prac, odbywają dodatkowe szkolenie, mające m.in. na celu wypracowanie ujednoliconych kryteriów i zasad sprawdzania oraz oceniania prac egzaminacyjnych. Nieusprawiedliwione nieuczestniczenie w okresowych szkoleniach egzaminatorów, organizowanych przez OKE, jest podstawą do skreślenia z listy egzaminatorów.

Egzaminatorzy maturalni pracują w specjalnie przygotowanych ośrodkach sprawdzania prac, co ułatwia im komunikowanie się i w sytuacjach szczególnych konsultowanie stanowiska, tak aby ustalone oceny były porównywalne.

Egzaminatorzy sprawdzający i oceniający arkusze egzaminacyjne z danego przedmiotu tworzą zespół egzaminatorów. Wyniki części pisemnej egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów ustala OKE na podstawie arkuszy egzaminacyjnych ocenionych przez egzaminatorów. Wynik tej części egzaminu maturalnego ustalony przez OKE jest ostateczny (§ 98 rozporządzenia).

Wyniki te wyrażane są w skali procentowej. Dla zdania egzaminu maturalnego w części pisemnej konieczne jest otrzymanie z każdego przedmiotu obowiązkowego co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania.

Wyniki uzyskane w części pisemnej egzaminu maturalnego z danego przedmiotu obowiązkowego odnotowuje się na świadectwie dojrzałości wraz ze wskazaniem poziomu egzaminu (§ 97 rozporządzenia).

Z przytoczonych przepisów jednoznacznie wynika, że ostateczny jest wynik części ustnej egzaminu maturalnego – ustalony przez zespół

przedmiotowy – oraz wynik części pisemnej – ustalony przez OKE, na podstawie arkuszy egzaminacyjnych ocenionych przez egzaminatorów. Wyniki te są efektem oceniania osiągnięć edukacyjnych ucznia, które polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i realizowanych w szkole programów nauczania uwzględniających tę podstawę.

§ 99 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania reguluje procedurę unieważnienia egzaminu maturalnego. Ustęp 1 odnosi się do unieważnienia w przypadku stwierdzenia odpowiednich przesłanek w toku przeprowadzania egzaminu, a ustęp 2 dotyczy postępowania w przypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań podczas sprawdzania arkuszy egzaminacyjnych.

Zgodnie z ust. 2 paragrafu 99 rozporządzenia, procedurę unieważnienia egzaminu maturalnego rozpoczynają ustalenia egzaminatorów wskazujące na niesamodzielną rozwiązywanie zadań. Ustalenia te są elementem oceniania prac. Egzaminator stwierdzający niesamodzielną w pracy ucznia informuje o tym przewodniczącego zespołu egzaminatorów, a ten dokonuje analizy zakwestionowanych arkuszy z egzaminatorem drugiego oceniania. Podtrzymanie przez nich oceny o niesamodzielnym rozwiązywaniu zadań stanowi podstawę do przekazania odpowiedniej informacji do dyrektora OKE. Jak wynika z treści pism kierowanych przez dyrektora OKE w Ł do Skarżących, przed podjęciem decyzji w przedmiocie unieważnienia ich egzaminu dokonano konsultacji z koordynatorem przedmiotu w OKE w Ł oraz koordynatorem tego przedmiotu w CKE.

Tym samym decyzje o unieważnieniu egzaminu należy traktować jako element oceniania. Najistotniejsze dla potwierdzenia słuszności takiego poglądu są jednak zapisy § 99 ust. 3 i § 101 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania. Zgodnie z nimi, w przypadku unieważnienia egzaminu z

przedmiotu dodatkowego na świadectwie dojrzałości w miejscu przeznaczonym na wpisanie wyniku egzaminu maturalnego z danego przedmiotu wpisuje się „0%”. Natomiast dla zdania egzaminu maturalnego konieczne jest uzyskanie w części ustnej i części pisemnej ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania. Unieważnienie egzaminu uniemożliwia spełnienie tego warunku.

Dlatego rozstrzygnięcie takie decyduje o wyniku z przedmiotu dodatkowego – ustalając go na 0% – oraz o wyniku całego egzaminu maturalnego, w przypadku unieważnienia części pisemnej z przedmiotu obowiązkowego – powodując jego niezdanie.

Jak to zauważył WSA w Ł. i NSA rozpatrujący sprawy wniesione przez Skarżących, z przepisów rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania wyniku, że przystępujący do egzaminu maturalnego musi spełniać jednocześnie dwie przesłanki, żeby go zdać. Pierwsza z nich ma charakter wstępny, ponieważ jej spełnienie ma na celu przeprowadzenie egzaminu w sposób uczciwy i jednakowy dla wszystkich uczestników, a więc w sposób umożliwiający ocenę wiedzy zdającego. Przystępujący do egzaminu obowiązany jest dopełnić warunków formalnych określających tryb przeprowadzenia egzaminu, gwarantujących prawidłowy jego przebieg i samodzielne rozwiązywanie zadań (§ 83, § 84 i § 99 rozporządzenia).

Drugą przesłanką jest wykazanie się wiedzą umożliwiającą otrzymanie z każdego przedmiotu obowiązkowego co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania.

Dopiero wypełnienie obu tych obowiązków składa się na egzamin maturalny. Oceny wypełnienia drugiego z tych obowiązków dokonuje właściwy organ egzaminacyjny w formie wyniku wyrażającego w skali procentowej liczbę punktów uzyskanych przez zdającego w stosunku do punktów możliwych do uzyskania. Natomiast ocena, że zdający naruszył warunki formalne określające tryb przeprowadzenia egzaminu, następuje w formie jego

unieważnienia. Przy czym oceny tej, w przypadku uregulowanym w § 99 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania, dokonuje się również w oparciu o ustalenia egzaminatorów poczynione w toku sprawdzania arkuszy egzaminacyjnych.

Przed przystąpieniem do oceny konstytucyjności zaskarżonych unormowań konieczne jest ustalenie, czy analizowane skargi spełniają wymagania formalne.

Skarga konstytucyjna jest kwalifikowanym środkiem ochrony wolności lub praw konstytucyjnych, który musi spełniać przesłanki warunkujące jej dopuszczalność. Zostały one uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz uszczegółowione w art. 46 i art. 47 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (dalej: ustawa o TK). Dla niniejszej sprawy istotne znaczenie ma przesłanka omówiona poniżej.

Jednym z istotnych warunków wynikających z powyższych przepisów jest wyczerpanie drogi sądowej. Przesłanka ta powoduje, że skarga konstytucyjna jest środkiem nadzwyczajnym i subsydiarnym, który przysługuje „dopiero wówczas, gdy skarżący nie ma już jakiegokolwiek możliwości uruchomienia dalszego postępowania przed sądem bądź organem administracji publicznej w swojej sprawie” (postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r., sygn. SK 32/10, OTK ZU nr 2/A/2012, poz. 21). Dopóki bowiem „nie została wyczerpana droga prawna, nie można ocenić, czy mamy do czynienia z niekonstytucyjnością aktu normatywnego, jako podstawą orzekania, czy też z wadliwościami procesu stosowania prawa” (postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 28 listopada 2001 r., sygn. SK 12/00, OTK ZU nr 8/2001, poz. 267 oraz 29 października 2002 r., sygn. SK 20/02, OTK ZU nr 5/A/2002, poz. 79). Trybunał Konstytucyjny wskazywał, że „w aspekcie formalnym istnienie w sprawie ostatecznego orzeczenia sprowadza się do stwierdzenia wyczerpania dostępnych proceduralnie środków zaskarżania” (postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 czerwca 2009 r., sygn. SK

22/07, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 97 oraz 16 października 2002 r., sygn. SK 43/01, OTK ZU nr 5/A/2002, poz. 77), co nakazuje uwzględnienie także efektywności możliwych środków prawnych (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 maja 2009 r., sygn. SK 54/08, OTK ZU nr 5/A/2009, poz. 69).

Z treści skargi konstytucyjnej wynika, że skarżący za ostateczne orzeczenia w swojej sprawie uważają wymienione wcześniej postanowienia NSA z dnia i listopada 2012 r. oddalające ich skargi kasacyjne od postanowień WSA w Ł Sądy administracyjne nie wydały w ich sprawach merytorycznych orzeczeń. Sądy te konsekwentnie stoją na stanowisku, że czynność unieważnienia pisemnego egzaminu maturalnego nie mieści się w katalogu spraw określonych w art. 3 § 2 pkt 1 – 8 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2012 r., poz. 270 ze zm.; dalej: p.p.s.a.). W szczególności nie stanowi ona aktu lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczącego uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa. Z tego powodu WSA w Ł uznał, że wniesione przez Skarżących sprawy nie należą do właściwości sądu administracyjnego i na podstawie art. 58 § 1 pkt 1 i § 3 p.p.s.a. ich skargi odrzucił. Rozpoznający skargi kasacyjne NSA, za niezasadne uznał m.in. zarzuty naruszenia art. 3 § 2 pkt 4 w związku z art. 58 § 1 pkt 1 p.p.s.a. i skargi kasacyjne oddalił na podstawie art. 184 i art. 182 § 1 p.p.s.a.

Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie zwracał uwagę, że w związku z przysługującą ustawodawcy swobodą wyboru sądu, wynikającą z art. 176 ust. 2 Konstytucji („Ustrój i właściwość sądów oraz postępowanie przed sądami określają ustawy”), nie można w świetle ustawy zasadniczej formułować prawa podmiotowego do rozpoznawania sprawy określonego rodzaju przez sąd administracyjny (por. wyrok z dnia 19 października 2010 r., sygn. P 10/10, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 78 i omówione tam wcześniejsze orzecznictwo). Z kolei art. 177 Konstytucji stanowi, że: „Sądy powszechne sprawują wymiar

sprawiedliwości we wszystkich sprawach z wyjątkiem spraw ustawowo zastrzeżonych dla właściwości innych sądów”. Z normy tej wynika, że „to na sądach powszechnych spoczywa zasadniczy ciężar sprawowania wymiaru sprawiedliwości w imieniu Rzeczypospolitej, a ich właściwość jest niejako domniemana, co oznacza, że w braku wyraźnego zastrzeżenia ustawowego to właśnie sądy powszechne właściwe są do rozpatrzenia sprawy” (wyrok z dnia 9 grudnia 2003 r., sygn. P 9/02, OTK ZU nr 9/A/2003, poz. 100; analogiczne tezy pojawiały się także w innych orzeczeniach, np. w postanowieniu z dnia 14 listopada 2007 r., sygn. SK 53/06, OTK ZU nr 10/A/2007, poz. 139). Zasada ta znalazła także swój wyraz w przepisach rangi ustawowej. Zgodnie z art. 199¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.), sąd powszechny nie może odrzucić pozwu z tego powodu, że do rozpoznania sprawy właściwy jest organ administracji publicznej lub sąd administracyjny, jeżeli organ administracji publicznej lub sąd administracyjny uznały się w tej sprawie za niewłaściwe. Z kolei w myśl art. 58 § 4 w związku z art. 58 § 1 pkt 1 p.p.s.a. wojewódzki sąd administracyjny nie może odrzucić skargi z tego powodu, że nie należy ona do właściwości sądu administracyjnego, jeżeli w tej sprawie sąd powszechny uznał się uprzednio za niewłaściwy.

Skarżący, wnosząc do WSA w Ł skargi na akt z zakresu administracji publicznej w przedmiocie unieważnienia egzaminu maturalnego z zarzucali, w pierwszej kolejności, obrazę przepisu prawa materialnego, tj. § 99 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania, a w dalszej części, przepisów proceduralnych zawartych w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.).

Sądy administracyjne, uznając rozstrzygnięcie dyrektora OKE w Ł o unieważnieniu części pisemnej egzaminu maturalnego za kształtujące wynik egzaminu, w rozumieniu art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty, stwierdziły,

że rozpoznanie skarg wniesionych przez Skarżących nie należy do ich właściwości.

W skargach konstytucyjnych Skarżący kwestionują konstytucyjność art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty, ale jedynie w zakresie, w jakim nie umożliwia on wniesienia skargi do sądu administracyjnego na decyzję w przedmiocie unieważnienia egzaminu oraz w zakresie, w jakim nie umożliwia jej zaskarżenia w administracyjnym toku instancji.

Skarżący nie podważają konstytucyjności zawartej w tym przepisie normy, zgodnie z którą wyniki egzaminu są ostateczne i nie służy na nie skarga do sądu administracyjnego. Negują jedynie dopuszczalność identyfikowania decyzji o unieważnieniu egzaminu z jego wynikiem.

Podany w skargach konstytucyjnych zakres zaskarżenia art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty wskazuje, że w przypadku odmiennego rozumienia znaczenia rozstrzygnięcia o unieważnieniu egzaminu maturalnego, tj. nie identyfikowania go z wynikiem egzaminu, możliwe byłoby rozpoznanie skarg wnoszonych do sądów administracyjnych. Sądy te, stosując przyjętą przez siebie wykładnię znaczenia tego przepisu, odmówiły rozpoznania wniesionych do nich spraw. Fakt ten nie wyczerpuje jednak drogi sądowej w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 46 ust. 1 ustawy o TK.

Skarżący, nie skorzystali z możliwości, jakie daje im art. 199¹ k.p.c., i nie zwrócili się do sądów powszechnych o ochronę swoich praw naruszonych przez wydanie rozstrzygnięcia o unieważnieniu ich egzaminu maturalnego. Istnieją bowiem odpowiednie instrumenty przydatne w postępowaniu cywilnym w postaci np. powództwa o ustalenie ewentualnie połączone z powództwem o ochronę dóbr osobistych lub z powództwem o naprawienie szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie przy wykonywaniu władzy publicznej (por. art. 23 i art. 417 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny). Sądy powszechne mogą rozpoznać powództwa podważające zgodność z prawem rozstrzygnięć o unieważnieniu egzaminu maturalnego bez identyfikowania

takich aktów z wynikami egzaminu i bez odwoływania się do treści art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty (por. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 lipca 2012 r., sygn. SK 27/11, OTK ZU 7/A/2012, poz. 94).

W świetle powyższych argumentów, niniejszą skargę trzeba uznać za przedwczesną, a przeprowadzone przez Skarżących postępowania przed sądami administracyjnymi, poprzedzające złożenie przez nich skarg konstytucyjnych, za niewyczerpujące drogi sądowej w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 46 ust. 1 ustawy o TK.

W konsekwencji niespełnienia przesłanki formalnej, decydującej o dopuszczalności wniesienia skargi konstytucyjnej, postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu w całości na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego odpowiednie ukształtowanie właściwości rzeczowej sądów oraz podział właściwości między sądy powszechne (zwłaszcza cywilne) i sądy administracyjne jest niezbędne dla respektowania gwarantowanego w art. 45 ust. 1 Konstytucji prawa do „właściwego sądu” (por. postanowienie z dnia 9 maja 2000 r., sygn. SK 15/98, OTK ZU nr 4/2000, poz. 113; wyrok z dnia 10 lipca 2000 r., sygn. SK 12/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 143; postanowienie z dnia 23 stycznia 2002 r., sygn. Ts 77/01, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 68; postanowienie z dnia 14 listopada 2007 r., sygn. SK 53/06, OTK ZU nr 10/A/2007, poz. 139).

Na wypadek, gdyby Trybunał Konstytucyjny nie podzielił stanowiska odnośnie do umorzenia postępowania, poniżej zostanie przedstawiona skrótowa analiza merytoryczna problemu konstytucyjnego występującego w skardze konstytucyjnej.

Jak już wcześniej stwierdzono, główny zarzut podniesiony przez Skarżących dotyczy braku możliwości zaskarżenia rozstrzygnięcia o

unieważnieniu egzaminu maturalnego, zarówno do organu II instancji, jak i do sądu administracyjnego.

Wobec uznania rozstrzygnięcia o unieważnieniu egzaminu maturalnego za równoznaczne z jego wynikiem prawidłowe jest odkodowanie z treści art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty zakazu jego zaskarżenia do sądu administracyjnego. Stwierdzenie to nie przesądza jednak o zamknięciu drogi sądowej, ale jedynie o zamknięciu drogi dochodzenia swych roszczeń w postępowaniu administracyjnym.

Podstawowe znaczenie dla oceny, czy Skarżącym przysługuje prawo do sądu, ma pojęcie sprawy, której rozpatrzenia przez sąd można się domagać.

Ustalając treść pojęcia „sprawy” należy wziąć pod uwagę art. 175 ust. 1 Konstytucji, który odnosi się do sprawowania przez sądy wymiaru sprawiedliwości. Z kolei – jak przyjmuje się w doktrynie – do istoty sprawowania wymiaru sprawiedliwości należy rozstrzyganie sporów o prawo (por. L. Garlicki, *Prawo konstytucyjne*, cz. II, Warszawa 1998, str. 146).

W celu ustalenia zakresu przysługującego jednostce prawa do sądu Trybunał Konstytucyjny doprecyzowywał pojęcie „sprawy” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji, oznaczające kwestię, której rozpatrzenia przez sąd może żądać uprawniony podmiot. Rozważane pojęcie nie jest definiowane w przepisach konstytucyjnych. Trybunał w swoim orzecznictwie wskazuje jednak, co powinno być kwalifikowane jako sprawa w omawianym znaczeniu. Przedmiotowy zakres prawa do sądu trzeba określać przez odniesienie do podstawowej funkcji sądów, jaką jest sprawowanie wymiaru sprawiedliwości.

Ustalenie znaczenia pojęcia „sprawa” na gruncie art. 45 ust. 1 Konstytucji wymaga uwzględnienia szerszego kontekstu normatywnego. Pojęcie sprawy jest autonomiczne; nie można go objaśniać wyłącznie przez odniesienia do pojęcia sprawy funkcjonującego w prawie: karnym, cywilnym czy administracyjnym. Wąskie ujęcie funkcji wymiaru sprawiedliwości – przez pryzmat przepisów rangi ustawowej – determinowałoby bowiem zakres gwarancji konstytucyjnych

i mogłoby skutecznie zablokować urzeczywistnienie prawa do sądu. Skierowanie sprawy do sądu musi przy tym prowadzić do wymierzenia sprawiedliwości, a więc do rozstrzygnięcia o prawach lub obowiązkach danego podmiotu. Dodać wypada, że do kategorii praw, o których rozstrzyga sąd sprawujący wymiar sprawiedliwości, należą nie tylko prawa konstytucyjne.

Treść art. 45 ust. 1 Konstytucji pozwala skonstatować, iż wola ustrojodawcy było objęcie prawem do sądu możliwie najszerszego zakresu spraw. Z zasady demokratycznego państwa prawnego wynika zarazem dyrektywa interpretacyjna zakazująca zawężającej wykładni tego prawa. Konstytucja wprowadza więc domniemanie drogi sądowej. Nie oznacza to jednak, że wszelkie ograniczenia sądowej ochrony praw jednostki są niedopuszczalne (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 18 lipca 2011 r., sygn. K 25/09 i SK 10/10, OTK ZU nr 6/A/2011, poz. 57 i 58).

Rozstrzygnięcia sądów w przedmiocie zasadności aktu unieważnienia egzaminu maturalnego Skarżący mogą dochodzić na gruncie procesu cywilnego.

W świetle tych poglądów oraz zgodnie z oceną przedstawioną w pierwszej części niniejszego stanowiska należy przyjąć, że art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty nie narusza prawa Skarżących do sądu i nie można też mówić o naruszeniu, wywodzonej z art. 2 Konstytucji, zasady prawa do sprawiedliwej procedury, zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz prawa do dobrej administracji, jak również o naruszeniu prawa do ochrony dobrego imienia i prawa do nauki. Tym samym zaskarżony art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty jest zgodny z art. 2 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji.

Wobec możliwości dochodzenia swoich praw przed sądem powszechnym powołany przez Skarżących art. 184 Konstytucji nie jest adekwatny.

Postawienie znaku równości między rozstrzygnięciem o unieważnieniu egzaminu a jego wynikiem oraz potraktowanie takiego rozstrzygnięcia jako

elementu oceniania musi rzutować na rozpoznanie drugiego zarzutu sformułowanego w *petitum* skarg.

Treścią art. 78 Konstytucji jest – w najogólniejszym wymiarze – ustanowienie prawa stron każdego postępowania do uruchamiania procedury weryfikującej prawidłowość wszelkich rozstrzygnięć wydawanych przez organ działający w charakterze pierwszej instancji. Zakres przedmiotowy tego artykułu obejmuje orzeczenia i decyzje, więc wszystkie rozstrzygnięcia indywidualne, kształtujące prawa, obowiązki i status prawny stron postępowania (zob. L. Garlicki, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Komentarz*, tom V, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2007, tezy do art. 78, s. 1, 5).

Statuując w zd. 1 art. 78 Konstytucji prawo każdej ze stron do zakwestionowania rozstrzygnięć podjętych wobec niej w postępowaniu sądowym bądź administracyjnym, ustrojodawca posłużył się ogólnym sformułowaniem „zaskarżenie”, nie precyzując charakteru i właściwości środków prawnych służących urzeczywistnieniu tego prawa. Zastosowanie ogólnego pojęcia „zaskarżenie” pozwoliło na objęcie jego zakresem różnych, specyficznych dla danej procedury, środków prawnych, których cechą wspólną jest umożliwienie stronie uruchomienia weryfikacji podjętego w pierwszej instancji orzeczenia bądź decyzji.

Zdaniem Trybunału konstytucyjnego, zakresowa obszerność pojęcia „zaskarżenie” nie wyklucza także dopuszczalności dokonywania pewnej jego konkretyzacji, polegającej na wskazaniu tych elementów koniecznych danego środka prawnego, które pozwoliłyby na każdorazową ocenę, czy w wystarczającym stopniu służy on realizacji konstytucyjnego prawa strony, gwarantowanego w art. 78 zd. 1 Konstytucji (zob. wyrok z dnia 16 listopada 1999 r., sygn. SK 11/99, OTK ZU nr 7/99, poz. 158).

Ponieważ wymienione prawo do zaskarżania rozstrzygnięć dotyczy orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji, to już z wykładni językowej przepisu art. 78 Konstytucji wynika, iż zasada ta może być stosowana wyłącznie

w sytuacjach, kiedy po przeprowadzeniu konkretnego postępowania wydane zostało jakiegokolwiek orzeczenie lub decyzja administracyjna. Istotą naruszenia art. 78 Konstytucji, jest zatem sytuacja, w której następnie w stosunku do wydanego orzeczenia lub decyzji administracyjnej pojawia się niemożność zaskarżenia takich rozstrzygnięć w sądowym czy administracyjnym toku instancji (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 marca 2000 r., sygn. K. 1/99, OTK ZU nr 2/2000, poz. 59).

Ocenianie prac z pisemnego egzaminu maturalnego nie jest postępowaniem prowadzonym w pierwszej instancji i wynik takich czynności, a także równoważne im rozstrzygnięcie o unieważnieniu egzaminu, nie stanowi orzeczenia wydanego w pierwszej instancji i nie mieści się w zakresie przedmiotowym prawa gwarantowanego w art. 78 Konstytucji.

Dlatego, wynikający z treści art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty, brak możliwości zaskarżenia rozstrzygnięcia o unieważnieniu egzaminu maturalnego w administracyjnym toku instancji nie jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 78 w związku z art. 70 ust. 1 i art. 47 Konstytucji.

Analizując zasadność zarzutów sformułowanych w punkcie 3 i 4 *petitum* skarg należy powrócić do oceny spełnienia warunków formalnych skargi. Oprócz wyczerpania drogi sądowej, omówionego już w niniejszym stanowisku, konieczne jest zaskarżenie przepisów (norm prawnych), na których oparto ostateczne orzeczenie. Skarżący nie może kwestionować przepisów, które nie były podstawą prawną indywidualnego rozstrzygnięcia sądu lub innego organu wydanego w jego sprawie. Między normą będącą przedmiotem kontroli a podstawą prawną takiego orzeczenia musi więc występować pewien związek. Nie kształtuje się on jednak identycznie we wszystkich sytuacjach. Jest najściślejszy, gdy zarzut niekonstytucyjności dotyczy przepisu wprost powołanego w sentencji ostatecznego orzeczenia. Możliwe jest także traktowanie jako podstawy prawnej orzeczenia – w rozumieniu art. 79 ust. 1

Konstytucji – przepisu wprowadzie niepowołanego w sentencji przez organ orzekający, lecz wynikającego z treści uzasadnienia lub jako wynik rekonstrukcji rozumowania organu. Również w tych wypadkach dopuszcza się kontrolę takich przepisów – jako podstawy ostatecznego orzeczenia – w trybie skargi konstytucyjnej (zob. np. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 24 października 2007 r., sygn. SK 7/06, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108; 4 kwietnia 2012 r., sygn. SK 7/10, OTK ZU nr 4/A/2012, poz. 43).

NSA postanowienia o oddaleniu skarg kasacyjnych oparł na wykładni przepisu art. 9c ust. 2a ustawy o systemie oświaty. Paragraf 99 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania nie został w ogóle powołany w części uzasadnienia postanowień, w której NSA przedstawiał, co brał pod uwagę wydając orzeczenie, choć oczywiście, stanowiąc podstawę unieważnienia egzaminu maturalnego, jego treść musiała zostać przez sąd uwzględniona. Dokonując oceny charakteru prawnego rozstrzygnięcia o unieważnieniu egzaminu NSA rozstrzygał w przedmiocie właściwości sądów administracyjnych do rozpoznania skarg na tego typu akty.

Skarżący zakwestionowali konstytucyjność § 99 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania w zakresie, w jakim nie gwarantuje dostępu do akt i nie gwarantuje wysłuchania w przedmiocie zebranych informacji, będących podstawą decyzji o unieważnieniu egzaminu maturalnego. Taki zakres zaskarżonego przepisu nie stanowił podstawy prawnej, w oparciu o którą organ ostatecznie orzekł o prawach Skarżących ani nie wynika z rekonstrukcji rozumowania NSA przedstawionego w uzasadnieniu zaskarżonych postanowień.

Dlatego odnośnie zarzutów podniesionych w punkcie 2 i 3 *petitum* skarg postępowanie należy umorzyć na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Ostatnią kwestią wymagającą zasygnalizowania jest przesłanka aktualności naruszenia praw Skarżących.

Z uwagi na brak terminu ograniczającego możliwość oceniania przez Trybunał Konstytucyjny warunków dopuszczalności skargi konstytucyjnej, skład wyznaczony do orzekania merytorycznego nie jest – co potwierdza także dotychczasowa praktyka orzecznicza – związany wynikami wstępnej kontroli ujętymi w zarządzeniu sędziego Trybunału o nadaniu skardze biegu. Tym samym skład ten władny jest przeprowadzić dalszą kontrolę skargi i umorzyć postępowanie, jeżeli wydanie orzeczenia byłoby niedopuszczalne ze względu na ujawnione później przeszkody formalne.

Jedną z przesłanek dopuszczalności skargi konstytucyjnej jest aktualność naruszenia praw lub wolności konstytucyjnych skarżącego (zob. np. postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 14 września 2009 r., sygn. SK 51/08, OTK ZU nr 8/A/2009, poz. 127; 29 listopada 2010 r., sygn. SK 37/08, OTK ZU nr 9/A/2010, poz. 119; 29 listopada 2010 r., sygn. SK 16/08, OTK ZU nr 9/A/2010, poz. 123; 29 listopada 2010 r., sygn. SK 39/08, OTK ZU nr 9/A/2010, poz. 121; 29 listopada 2010 r., sygn. SK 8/10, OTK ZU nr 9/A/2010, poz. 117; 20 lutego 2008 r., sygn. SK 44/07, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 23). Skarga konstytucyjna stanowi bowiem narzędzie konkretnej kontroli hierarchicznej zgodności aktów normatywnych i uzależniona jest od istnienia naruszenia konstytucyjnych praw i wolności w indywidualnej sprawie. Wnoszący skargę konstytucyjną nie działa bezpośrednio na rzecz ochrony spójności wewnętrznej systemu prawnego oraz zgodności aktów normatywnych z zasadami konstytucyjnymi, ale bezpośrednio w obronie przysługującego mu konstytucyjnego prawa podmiotowego z uwagi na jego uprzednie naruszenie w następstwie subsumcji dokonanej przez sąd lub inny organ władzy publicznej rozstrzygający ostatecznie o prawach i wolnościach.

Z uwagi na jednostkowy, subsydiarny i nadzwyczajny charakter skargi konstytucyjnej jako środka zaskarżenia, naruszenie nie może być potencjalne, ale musi mieć charakter osobisty, bezpośredni i aktualny. W przeciwnym razie skarga konstytucyjna przekształciłaby się w *actio popularis*, a tego w żadnym razie nie przewiduje art. 79 Konstytucji (zob. postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 27 kwietnia 1999 r., sygn. Ts 36/99, OTK ZU nr 5/1999, poz. 111 oraz 20 lutego 2008 r., sygn. SK 44/07, op.cit.).

Podkreślając indywidualny wymiar skargi konstytucyjnej jako narzędzia konkretnej kontroli konstytucyjności aktów normatywnych, uwzględniając jej subsydiarny charakter jako środka ochrony konstytucyjnych praw podmiotowych, jak również mając na uwadze, że skarga konstytucyjna pośrednio służy zagwarantowaniu hierarchicznej spójności aktów prawnych, a wydany w następstwie jej uwzględnienia wyrok jest ostateczny, ma moc powszechnie obowiązującą i prowadzi do utraty mocy obowiązującej zaskarżonego aktu normatywnego lub jego części, Trybunał Konstytucyjny stanął na stanowisku, że umorzenie postępowania ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku, w następstwie stwierdzenia braku przesłanki aktualności naruszenia praw i wolności, która to przesłanka została wyłączona już po wniesieniu skargi konstytucyjnej (w toku postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym), dopuszczalne jest, w szczególności jeżeli zakwestionowana w skardze konstytucyjnej norma nie wyznacza już повинного zachowania skarżącego, organy władzy publicznej nie mogą na jej podstawie dokonywać oceny zdarzeń relewantnych dla skarżącego oraz ustały zarówno skutki prawne, jak i skutki faktyczne, które norma ta wywołała w sferze praw i wolności, których ochrony domaga się skarżący (zob. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 maja 2013 r., sygn. SK 19/11, OTK ZU nr 4/A/2013, poz. 50).

Skargi konstytucyjne wniesione w niniejszej sprawie sporządzone zostały w lutym i marcu 2013 r. Po tym terminie organizowany był egzamin maturalny

i wszyscy Skarżący lub ich część mogli zdać egzamin pisemny z
W takiej sytuacji skutki prawne i skutki faktyczne, które wywołały zaskarżone
przez nich normy, już by ustały. Okoliczność taka stanowiłaby o braku
przesłanki aktualności naruszenia praw konstytucyjnych tych Skarżących
i w konsekwencji prowadziła do umorzenia postępowania ze względu na
niedopuszczalność wydania wyroku.

Z tych względów, wnoszę jak na wstępie.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Robert Hernand
Zastępca Prokuratora Generalnego